

EUSKAL INSTITUZIOA

EUSKAL KOSTA-ATURRI HIRIGUNEA GOTORLEKU BIHURTU DUTE HERRI ELKARGOAREN AURKAKOEK

Ipar Euskal Herriko lurralde instituzio politikoa eginbidean dago. Martxoaz geroztik, egunez egun, Herri Elkargo bakarraren proposamena bozkatzen ari dira herriko etxeetan. Berau onartzeko, gutxienez, herri guztien erdiek –158tik 79k– alde bozkatu behar dute. Halaber, alde bozkatzen duten herriek biztanleria osoaren erdia –295.993 biztanletik 147.997– ordezkatu behar dute. Euskal Kosta-Aturriko herriko etxeek munta handia dute, beren boz kopuruengatik eta hirigune eraginkorrena delako. Baionako Herriko Etxeak baietz bozkatu du, Bidartek, Miarritzek eta Angeluk ezetz.

Mikel Asurmendi

@masurmendi

Euskal instituzioa eratzeko eztabaida urte berrian abiatu zen. Herriko Etxeak Herri Elkargoaren “alde” edo “aurka” bozkatzen ari dira astez aste. Pirinio Atlantikoetako CDCIk (Herriarteko Lankidetzarako Departamendu Batzordea/HLDB) kudeatzen du ekimena. Alabaina, herriko etheen emaitzak bildu ondoren, Pirinio Atlantikoak departamenduko prefetak (Pierre-André Durand) emanen dio segida ekimenari.

Auzapezen eta hautetsien arteko lehen diferentziak urtarrean agertu ziren. Adibidez, Lukuze herriko Barthelémy Aguerre hautetsi zentristak (Modem) Amikuze eskualdea Biarnorekin elkartzea proposatu zuen. Proposamena ez zen onartua izan.

Metropoli hirigune-poloa

Otsailean, Herri Elkargo bakarraren kontrakoek Metropoli hirigune-poloa aurkeztu zuten. Euskal Kosta-Aturri Hirigunea

(EKAH) osatzen duten Baiona, Miarritze, Angelu, Bokale eta Bidarteko hainbat auzapez Herri Elkargo bakararen aurka dira. 158 herriak erakunde bakar batean (HELEP) bildu ordez, egungo hamar herri elkargoen egiturak egokitzea eta Metropoli bat (MPA) sortzea proposatzen dute. Horien helburua ere, Euskal Herria, Biarritz eta Landak lotzea da. Arestian aipatutako Barthelémy Aguerrek ez du amore eman nahi eta Baigorriko auzapez ohi Jean Baptiste Lambertekin bildu zen Donapaleun: 17 auzapez elkargo bakarraren kontra agertu ziren. Euskal Herria defendatzen omen dute, baina HELEP hori handia eta nahasia dela diote: “Erakundearen izaera neurtzeko xehetasunak eskas ditugu”, argudiatu zuten.

Batera plataforma

Batera Karabana desmartxaren balorazioa egin zuten antolatzaileek martxoaren hasieran. 146 herrietatik pasa

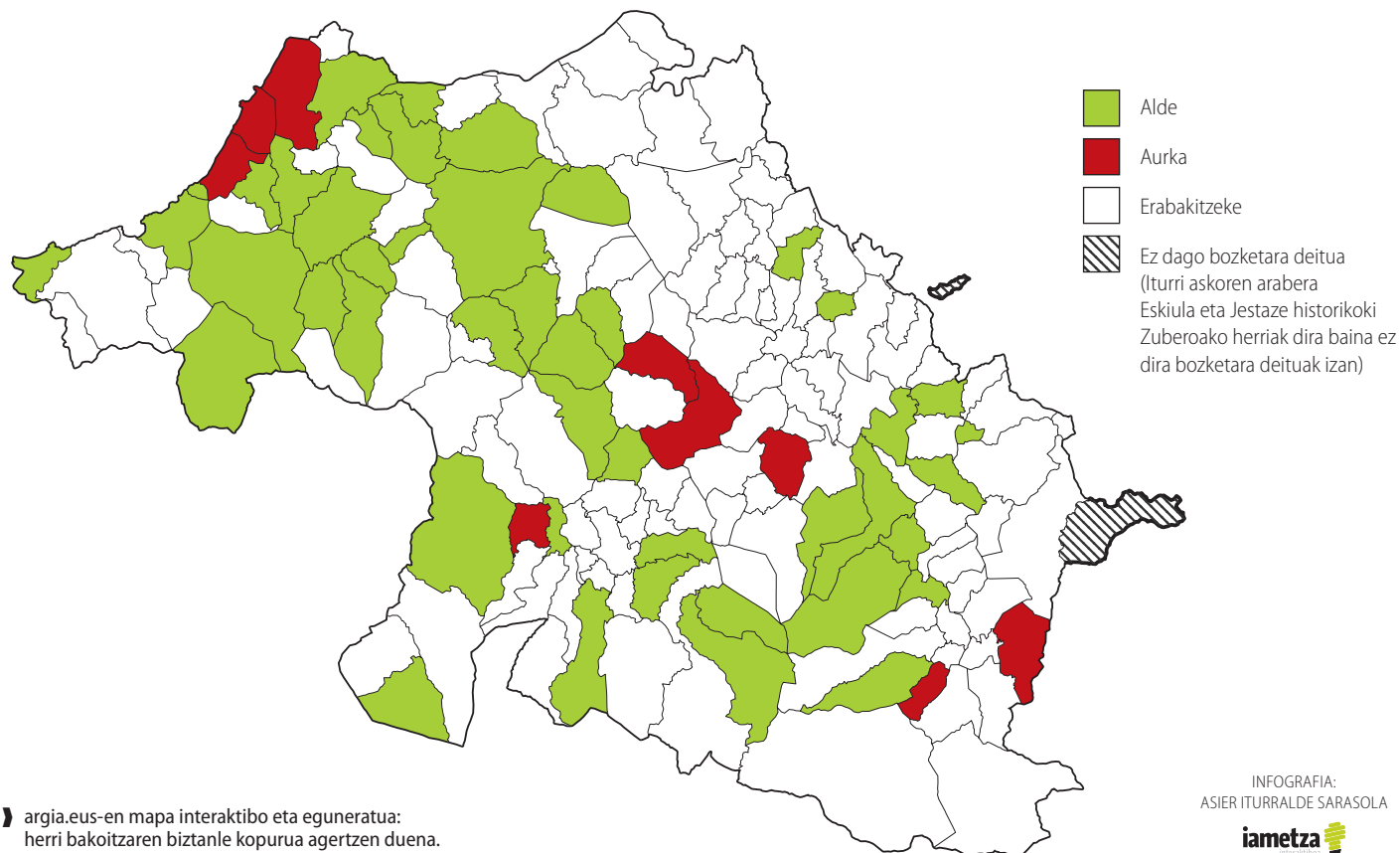
zen karabana. Herritarren harrera ona azpimarratu zuten. Elkargo bakarraren aurkariei “nahasmena” sortu izana leporatu zien.

Martxo erdialdean, Angeluko auzapez Claude Olive Euskal Kosta-Aturri Hiriguneko presidente izendatu zuten. Baionako auzapez Jean-René Etchegarayren kargua hartu zuen. Etchegarayk otsailean aurkeztu zuen dimisioa. Arrazoiak, besteak beste, Miarritze, Angelu, Bokale eta Bidarteko auzapezek haren kontrako frentea osatu izana.

Baionako Herriko Etxeak bai

Martxoaren 19an, udaberriaren atarian, 200 hautetsi bildu ziren Kanbon. Elkargoari buruzko xehetasunez eztabaidatu zuten. Proposamenak aitzina egiteko bi baldintza bete behar ditu: biztanleriaren erdia ordezkatzeko duten herriak alde egotea, eta herrien erdiak ere bai. Martxoaren 24an, Baiona hiriburua el-

HERRI ELKARGO BAKARRAREN BOZKETEN EMAITZAK (HELEP)

kargo bakarraren alde agertu zen: 43 hautetsietatik 28k alde. Aste batean, 75.000 biztanleek aldeko jarrera eman zuten. Aste horretan ere, tentsioa areagotu zen Euskal Kosta-Aturri Hirigunean. Iparraldeko Hirigune nagusiko herriko etxeak gobernatzen dituzten hamabost hautetsi –aurka dauden auzapezen gobernuetan daude– elkargo bakarraren alde agertu ziren: “Kostaldek ezin dio Euskal Herriari bizkarra eman”, adierazi zuten.

Miarritzek ez bozkatu du

Apirilaren 1ean Donibane Lohizunek (14.332 biztanle) bai erran zuen. Bidartek kontra bozkatu zuen (6.566 biztanle). Espero zen bezala, Miarritzeko 22 hautetsi aurka paratu ziren eta 13 alde. Miarritzeko Herriko Etxearen ezezko jarrera arazoan aurreikusi zen (zenbait udalerrik kontsultazko boza eman zuten orduan), bozketa beraz ez zen us-

tekbekoa izan. Elkargo bakarraren aldekoek diotenez, Miarritzeko ezezkoak ez du herri elkargoaren aldeko joera baldintzatuko. Alta bada, ezezkoen aldekoak estrategia gogorra ari dira lantzen. Esaterako, Miarritzen, bozketa sekretupean egin zuten: 22 boz aurka eta hamahiru alde. Aldiz, beste molde bateko adibidea da Baionako bozketan ikusia: Jean-René Etchegaray auzapezak ez zuen parte hartu izan erabakitzeke eztabaidan. Michel Veunac auzapez miarritztarrak ordea, elkargo bakarraren kontrako alegatua egin zuen. D u r a n d prefetak proposatutako proiektua “txarra” dela erran zuen Veunacek. Bera lurralde elkargoaren alde dagoela, erran zuen. Auzapez miarritztarrak prozedura salatu zuen: “Lantzen ari den prozedura Frantziako Gobernuak elkargo bakarrari ezetza emateko ‘jukutria’ da”. Proiektu honentzako herritarren agindurik ez dutela entzun, argudiatu zuen bestalde.

Ildo beretik, François Amigorena Miarritz gobernatzen duen talde nagusiko hautetsiak, proiektuari “demokrazia eskasa” egotzi zion. Beste arrazoi bat ere azaldu zuen “EKAHk ordezkapen arras apala izanen du”. Oro har, EKAHren aurka daudenek Lurralde elkargoaren aldeko kanpainen parte hartu dutela diote. Baina, proiektua lantzeko tailerretan garatzen ari den prozedura ez omen dutela garbi ikusi. Adibidez, zerga sistemari arazoak izanen direla diote, xehetasun guztiak ez omen dira argiki emanak.

Les Républicains alderdiko Max Brissonen taldeko Maider Arostegi hautetsiak, elkargoaren aldekoak, horrela erantzun zion: “Tailerretan landu diren gaiak aurreikusitako lege aldaketan oinarritzen dira, eta xehetasunez aztertu dira”. Arostegik gezurtatu zuen prefetak eta legeak herri elkargo bakarra gauzatzeari gaitzesle izan direla.

HELEP-ERA KO ESKUMENAK ATELIERRETAN SORTZEN ARI

Herriarteko Lankidetzak Elkargo Publikoak (HELEP) Hautetsien Kontseiluaren eskutik dihardu. Herri Elkargoaren eskumenak lantzen ari dira kontseiluak antolatutako atelierretan. Gobernantza eta fiskaltasuna bideratzeko eskumenak sortzea da korapilatsuena. Hirigintza, Ekonomia, eta Hizkuntza eta Kultura eskumenak dira orainokoa gehien landutakoak. Hauek ere korapilatsuak dira, hala ere.

Hirigintza-etxebizitza: Gaur egun hamar dira herri elkargoak. Elkargo bakarra osatuko balitz, egungo legeraren arabera hirigintza-eskumena baliatu lezake. Elkargo horietako batzuek eskumena badute, beste batzuek ez. Ongi bidean, Herriarteko Hirigintza Tokiko Planarekin (HHTP) aplikatu litzateke 2017ko urtarrilaren 1etik aitzina. Herriek eta elkargoek eginbidean dituzten hirigintza planekin segi dezakete: “Arazoa da 158 herrietarik batek nahiko balu bere hirigintza plana egin, nahitaez, horrek 158 herriak PLUI bakarrean sartzea

behartuko litzukeela”, azaldu du Lurraren Tokiko Erakunde Publikoko Arnaud Portier zuzendariak. Antza, horrek tirabirak ekar litzake. Ordea, prefetak dioenez, eskumena duen ministerioan atal hori aztertzen ari dira balizko arazoak gainditzeko.

Ekonomia: NOTRE legearen arabera, ekonomia atalaren eskumen nagusia eskualdeen (Erregioak) esku dago, alta, herriek ere eskumena landu dezakete. Adibidez, oraingo herri elkargoek badute lantegien lur eremua antolatze eskubidea. HELEPk atal hori garatu lezake, enpresen diru laguntzetan parte hartuz, besteak beste. Eskumena eskualdearen esku dago, baina HELEPk eskualdeko eta tokiko enpresen arteko hitzarmenetan parte har lezake. Mauleko auzapez Mixel Etxebestek –ekonomia tailerreko ardura– halaxe dio: “Hitzarmena izenpetu daiteke eta lantzen hasi ere bai. Eskumenaren gaitasuna eskualdearen esku izan arren, gu enpresek behar duten dirua

negoziatzeko bitartekariak izan gaitzke”. Etxebesteren hitzetan, eskualdeak erabakia hartu ondoren, komunzki dirua heldu izaten da: “HELEPk eskumena balu, horretaz ardura gintezke”.

Hizkuntza eta kultura: HELEPk hizkuntza zerbitzua finka lezake oraingo euskara teknikarien sarean oinarritua, Euskararen Erakunde Publikoa (EEP) ekimenaren parte izan liteke. Erabakiak Herri Elkargoko hautetsien esku lirateke: “Garrantzizkoa da, eskumena sortzen den une beretik horiek argiak izatea. Herri Elkargoak sortuz gero, eskumen horiek garatzeko nahikaria nahikoa izanen dugu”, azaldu du Baionako hautetsi Jean Claude Iriartek. Bestalde, Kultura sailaren desmarta ez da oraindik argitu. Euskal Kultur Erakundeak (EKE) segituko lukeen ala berezko zerbitzua sortuko luketen HELEP berrian, eztabaidagaia da. Estatuak, Eskualdeak eta Departamenduak sostengatzen dute ekonomikoki EKE egun.

Max Brissonnek honela berretsi zuen aldekoen argudioa: “Hazparneko tailerretan planteatutako galdera gehienek arrapostu baikorra eman zitzaizkien. Elkargoak eraikitzeak jardura politikoa sakondu behar da. Elkargo bakarra sortu ondoren ere, galdera berriak sortuko ditugu eta horiei erantzun diegu. Michel Veunacek gehiengoa duen gobernu kide Guillaume Barucq ere alde mintzatu zen. Ordea, hautetsi horrek iragan azaroko jarrera aldatu zuen: “Gure taldekook duda anitz genuen. Horregatik abstenitu ginen. Hazparneko tailerretan jaso ditugun arrapostuen ondoren, beste iritzia bat daukagu: “Miarritzek alde edo kontra egin, hirigune elkargo bakarra sortuko da. Ba ote du zentzurik elkarren aurka etengabe egoiteak?”. Euskaraz amaitu zuen hitzartzea: “Euskal Herri Elkargoari bai!”.

Angelu ere aurka

Angelun lurralde elkargoaren kontra bozkatu dute hautetsi gehienek, uste eta espero bezala hemen ere. Bosgarren herria da jarrera hori hartzen. Egiari zor, Miarritze eta Angelu Ipar Euskal Herriko bi hiri handienetakoak dira, hartara,

ezezkoak nabarmen egin du goiti apirilaren hasieran.

Miarritzeren antzera, Angelun 35 hautetsik egin dute Herri Elkargo bakarraren aurka, eta hiruk soilik alde. Hautetsi bakarrak zuri bozkatu du. Bozak eman aurretik gaia eztabaidatu zen, eta Claude Olive auzapeza irmo agertu zen elkargo bakarraren aurka. Besteak beste, honako argudioak azaldu zituen: “Elkargo bakarraren proposamenean irizpide demografikoak ez dira aintzat hartu izan”. Halaber, federazio baten aukera lehenesten duela esan zuen Olivek, “Metropoli poloa, adibidez”.

Angelu Herriko Etxeak irailean aurre-bozketa egin zuen, kontsultazkoa. Olive auzapezak oraingo honetan agertu duen jarrera tinkoak orduan baino boz gehiago bildu du Herri Elkargoaren aurka. Sandrine Derville, Sylvie Laplace eta Jean-Louis Dulace hautetsiek eman zituzten elkargo bakarraren aldeko boto bakarrak. Olive Euskal Kosta-Aturri Hiriguneko presidente izendatu ondoren, kanpaina gogorrean ari da elkargo bakarraren aurka: “Proiektu bat abian jartzeko, promesa faltsu eta demagogiarik erabiltzen ez duen hautetsi izan nahi dut”, adierazi zuen.

Bozketak herriz herri jarraitzen du

Konparazionerako, Montorik (Zuberoa) eta Landibarrek (Baxenabarre) ezetz bozkatu dute. Haatik, aurkako bozak ez dira baiezkoaren gainetik jarri. Aldekoak. Arbona, Heleta, Ezpeze-Ürdürein, Mendibe, Lekorne, Duzunaritz eta Ainharbe herriak herri elkargoaren aldekoak dira. Baiezkoaren aldekoak, besteren artean.

Bozketetan ezuste handirik ez da izan, oro har, baina izan da aldaketaren bat edo beste. Lapurdiko Getariak, esate baterako, udazkeneko bozketan kontrako iritzia eman zuen, udaberrian, aldiz, emaitza aldekoa izan da modu nabarian: hamabost hautetsietatik hamabik egin dute HELEP bakarraren alde, bik bakarrik aurka. Aldeko botoa ematen duten herrien artean, gainera, aho batez bozkatu duten herriak izan dira, ez biztanle gutxikoak gainera. Hala nola, Hendaia, Senpere, Ezpeleta, Hiriburu eta Saran egin dute hautetsi guztiek elkargoaren alde. Lapurdiko herriak horiek guztiak. Hala eta guztiz ere, udazkenean baino aurkako boz gehiago eman duen herri-rik ere izan da. Bidarte da horietako bat. Euskal Kosta-Aturriko (EKAH) hirigune-

Ezkerrean, Claude Olive. Angeluko auzapez eta EKAHko presidentek Metropoli poloa lehenesten du.

ISABELLE MIQUELESTORENA

» **CLAUDE OLIVE,**
ANGELUKO AUZAPEZA
“Elkargo bakarraren
proposamenean irizpide
demografikoak ez dira
aintzat hartu izan”

» **NIKOLAS BLAIN,**
BATERA-KO ELEDUNA:
“Elkargo bakarraren
aurkakoak
desinformazio kanpaina
maltzurra egiten ari dira”

ko partaidea hain zuzen ere. Eta emaitza argia izan da: aurkako 20 boz, aldeko zortzi eta abstentzio bat. Orain arte, aldeko boza aldatu duen herri handi bakarra da. Beste bi herritan ere horixe gertatu da, Etxebarren (Zuberoa) eta Irulegin (Baxenabarre). Nolanahi ere den, hautetsien kopuru orokorrak ez du garrantzirik zenbaketan. Baiezkoa edo ezezkoa ateratzen den hartzen da aintzat.

Baiezkoa oraingoz nagusi

Martxoaren erdiaz geroztik ari dira ematen herriko etxeetako bozketak. Emaitzetan joera orokorra antzeman da orainokoa. Bozkatu dutenen gehien-go HELEPren alde agertu da, baiezko nagusia, herrien kopuruari zein biztanleriari dagokionean. Apirilaren erdialdean, 43 herri ziren elkargoaren

aldekoak, eta 9 aurkakoak. Baiezkoek ordezkatzten duten biztanleriaren kopurua 135.132 zen. Herri Elkargoak gero eta hurbilago dauka helburua: baiezkoa lortu ahal izateko, gutxienez 147.967 biztanle ordezkatzten dituzten herriek eman behar diote oniritzia proiektuari.

Ipar Euskal Herriko elkargoaren aldeko eta aurkako bozketen mapa osatuz doa egunez egun: Lapurdiko Lehentze, Makea, Arbona, Larresoro, Beskoitze eta Haltsu. Nafarroa Behereko Aiziritze, Azkarate, Baigorri, Arberatzte, Donapaleu eta Bastida eta Behas-kane. Zuberoko Berrogaine-Larüntze eta beste askok boza emanen dute apirila amaitu orduko. Arberatzte, Bastida eta Haltsu izan dira, apirilaren 14an, azken herriak bozkatzen: hirurek alde eman dute. Herriko etxe bakoitzak boz-

katze eguna erabakitzen du. Maiatza amaitu arteko epea dute, baina Herri Elkargoa onartzeko behar diren emaitzak lehenago ezagutuko dira. Hots, 147.997 herritar eta 79 herri kopurua gainditutakoan.

Batera plataformako eledun Nikolas Blainen aburuz, HELEPren aurkakoak “desinformazio kanpaina maltzurra egiten ari dira”. Alta bada, Herri Elkargoaren aldeko bozak nagusituko direla dio Blainek: “Iragan udazkenean alde bozkatu zutenek ez dute aurka bozkatzeko arrazoirik”. Egiari zor, alderantzizko jarrerak ere izan dira. Orduan aurka bozkatu zuten zenbaitek alde bozkatu dute orain. Ipar Euskal Herria historiako bihurtune politiko garrantzitsuan murgilduta dago. Euskal instituzioa subjektu bizi-bizia da uneon. Eguneroko gaia solastoki politikoetan. ■

Liburu azoka

Barakaldon, apirilaren 22tik maiatzaren 1era Herriko plazan

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

*Bizi
irakurriz!*